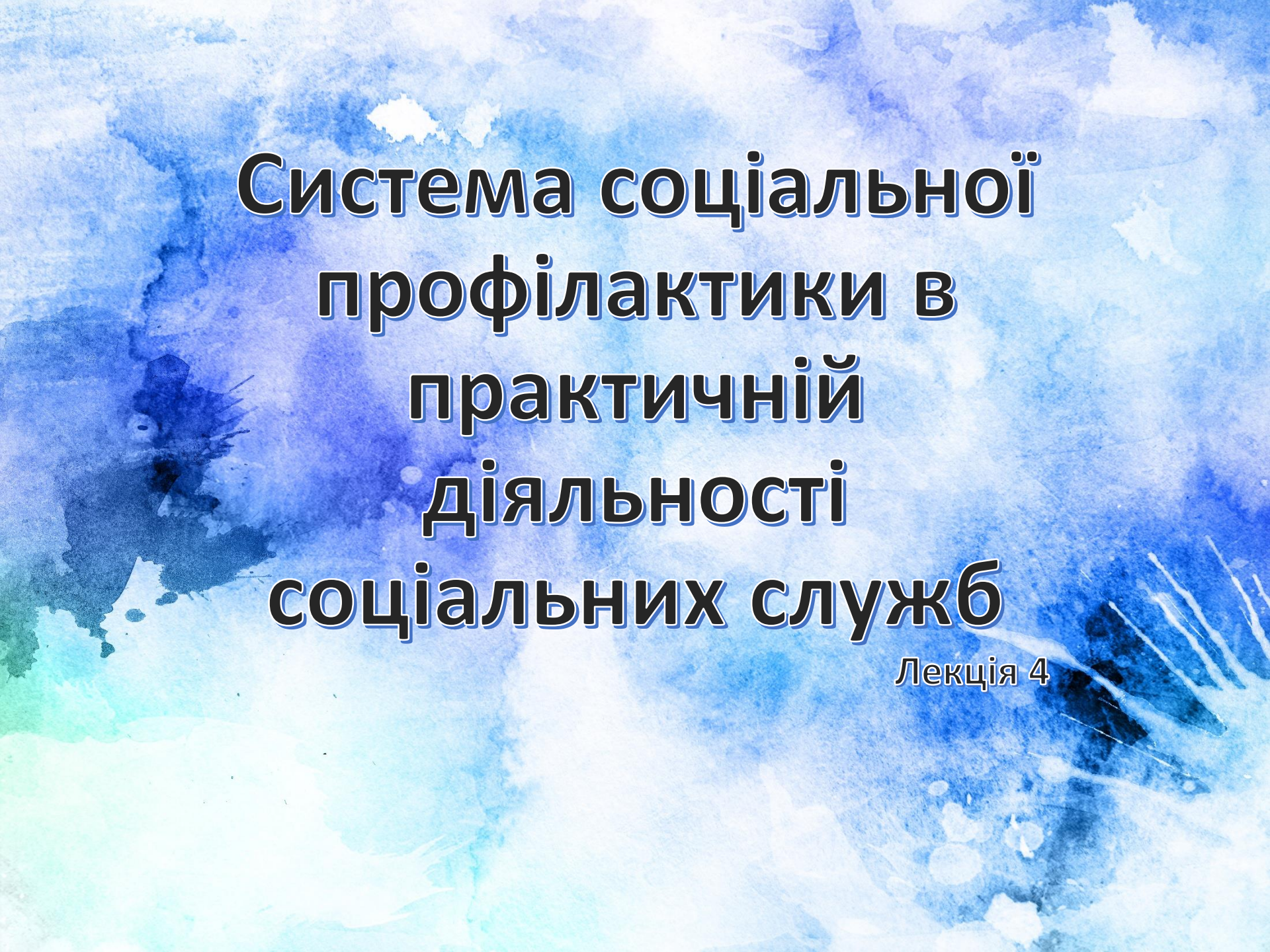

Система соціальної профілактики в практичній діяльності соціальних служб

Лекція 4

План

- 1 Сучасні ефективні програми профілактики
- 2 Сучасні малоефективні програми профілактики
- 3 Особливості профілактики негативних явищ
- 4 Взаємодія з іншими організаціями з метою профілактики
- 5 Соціальна робота з групами

Сучасні ефективні програми профілактики

Загальні риси:

- визначено конкретну **цільову групу** (стать, вік, сексуальна орієнтація, етнічні/культурні характеристики, характер ризикованої поведінки, соціальне оточення, умови життя);
- обрано цільову групу, **поведінка** якої **найбільш ризикована**;
- обрано групу, якій приділяється недостатньо уваги;
- цільовій групі дають можливість змінювати свою поведінку поступово, **крок за кроком**;
- цільовій групі надаються матеріальні ресурси для зміни поведінки (презервативи, стерильні шприци) та інші послуги за бажанням (консультації, лікування ІПСШ, лікування наркоманії, обстеження на ВІЛ);

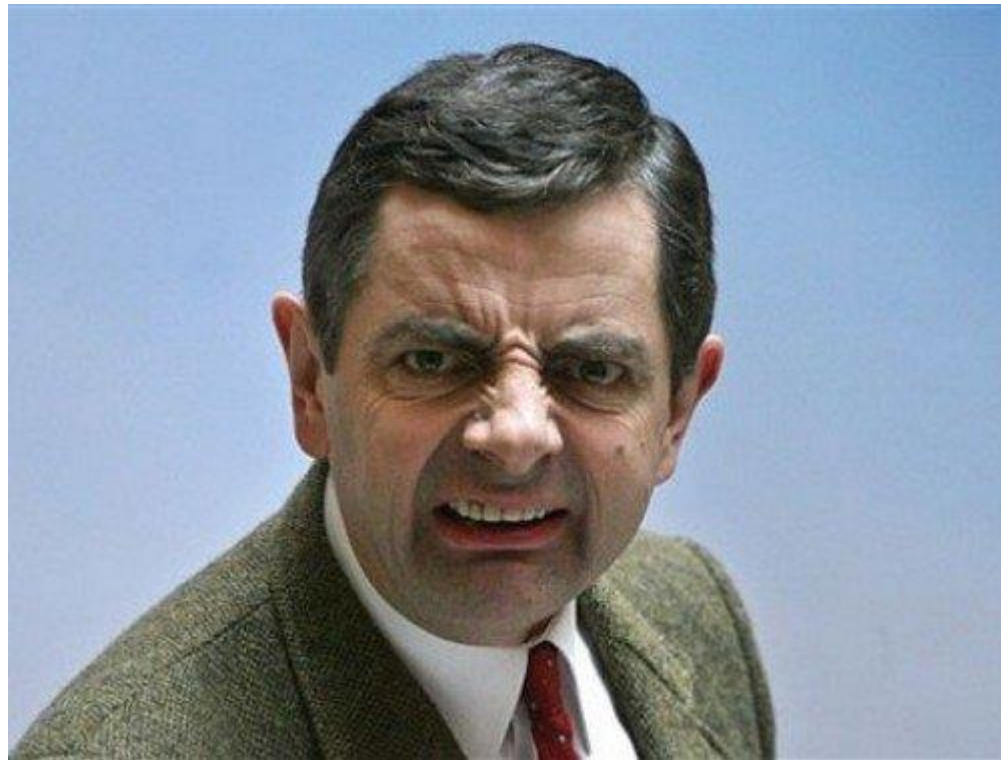
Сучасні ефективні програми профілактики

- у плануванні і проведенні всіх заходів активно беруть участь самі представники цільової групи, інформаційні матеріали сформульовані тією мовою, якою вони спілкуються один з одним;
- організовано взаємну підтримку членів цільової групи;
- позитивні зміни поведінки й участь у програмі заохочуються;
- мобілізуються духовні прагнення членів цільової групи, їхній творчий потенціал (програми "12 кроків", театр, артистичні майстерні);
- приймаються заходи до зміни середовища, у якому живуть представники цільової групи.

Сучасні малоефективні програми профілактики

- розраховані на «населення в цілому»;
- містять неконкретні, неоднозначні чи непридатні в реальному житті заклики;
- складені і проводяться людьми «з боку», мало знайомими з умовами життя цільової групи;
- використовують переважно однобічний дидактичний підхід (лекції, розповсюдження інформації);
- засновані на почутті страху чи сорому;
- розглядають цільову групу як «об'єкт впливу», а не як свідому силу, від якої залежить успіх програми.

Особливості профілактики негативних явищ у практичній діяльності працівників соціальних служб

По-перше, **негативні тенденції мають соціально-економічний характер.**

Соціальному працівнику необхідно виділити ті аспекти проблеми, які відповідають його компетенції.

Грамотна постановка завдання, концентрація зусиль для вибору відповідних засобів — необхідна умова успішності діяльності соціального працівника.

Будь-яка велика соціальна проблема носить комплексний характер, а значить, при пошуку методів її вирішення необхідно виділити ключові моменти для проведення власне соціальної роботи.

Особливості профілактики негативних явищ у практичній діяльності працівників соціальних служб

По-друге, **формулювання конкретних цілей** профілактичної роботи може вестися тільки на основі обліку специфіки конкретної ситуації. Це означає, що при постановці мети соціальної роботи з оптимізації соціального стану індивіда повинен бути чітко визначений **об'єкт** (тип стану) і **предмет** (вид професійної діяльності) спрямованості дії.

Особливості профілактики негативних явищ у практичній діяльності працівників соціальних служб

По-третє, підбір адекватних засобів для оптимізації соціального стану (самопочуття) клієнта може вестися **тільки на основі ретельно конкретизованої мети роботи.**

Соціальний працівник повинен враховувати рівень, масштабність, тимчасові рамки, призначення, форми і характеристики дії для здійснення управлінської діяльності.

Тут не існує «універсальних» профілактичних засобів!

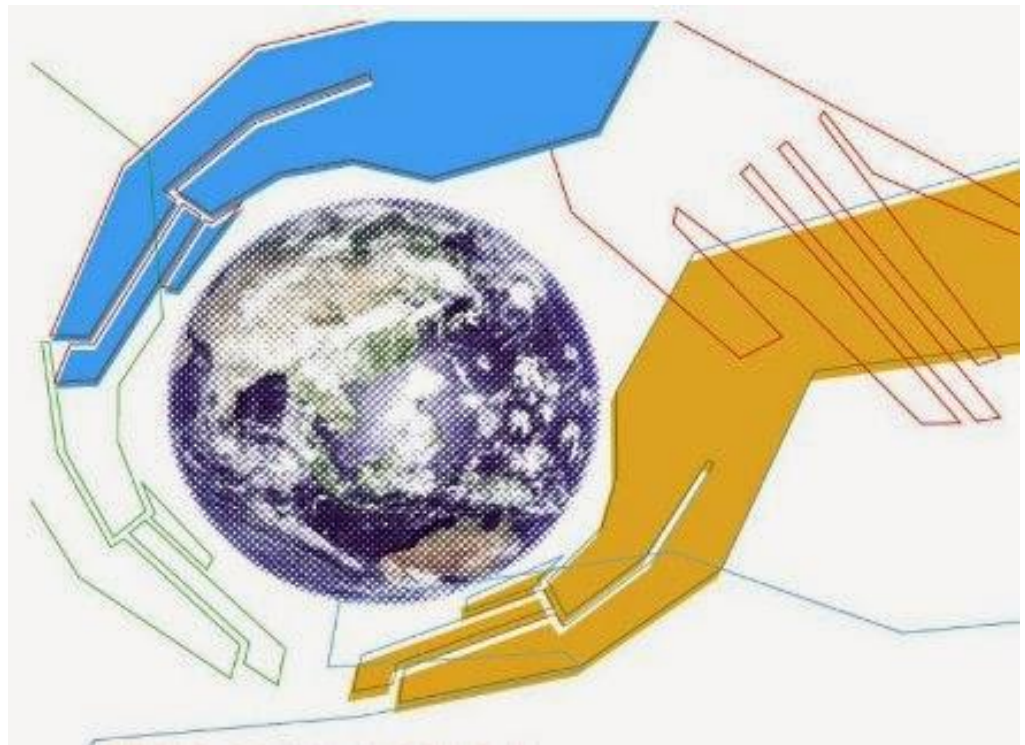

Особливості профілактики негативних явищ у практичній діяльності працівників соціальних служб

По-четверте, найважливішим моментом в діяльності соціального працівника є **визначення ефективності заходів.**

Тому необхідно опиратися на аналіз показників соціально-економічної, соціально-психологічної ефективності: задоволеність соціальним обслуговуванням (патронажем), скорочення захворюваності, поліпшення соціально-психологічного клімату в колективі, задоволеність працею.

Взаємодія соціальних служб з питань профілактики з організаціями-партнерами

Співпраця здійснюється в формі проведення масових акцій та заходів, бесід, лекцій, рейдів, відеолекторіїв, опитувань, спортивних змагань, організації фестивалів, конкурсів, виставок, здійснення патронату неповнолітніх, профілактичних тижнів та місячників, надання спільних консультацій різним категоріям дітей та молоді, збору банків даних тощо.

Взаємодія соціальних служб з питань профілактики з організаціями-партнерами

Найчастіше з питань профілактики **центри соціальних служб співпрацюють з:**

- управліннями міськвиконкомів у справах сім'ї та молоді;
- службою у справах неповнолітніх;
- управліннями юстиції;
- кримінальною міліцією в справах неповнолітніх;
- навчальними закладами;
- народними судами;
- органами прокуратури;
- управліннями Державного департаменту з питань виконання покарань;
- виховно-трудовими колоніями для неповнолітніх, центрами здоров'я;

- центрами статевого виховання;
- регіональними товариствами Червоного Хреста;
- центрами репродуктивного здоров'я дітей і підлітків;
- центрами профілактики ВІЛ- інфекції;
- асоціаціями допомоги людям, що страждають від алкоголізму та наркоманії;
- регіональними нарко- та шкірвендиспансерами, центрами медико-психологічної допомоги сім'ї;
- регіональними асоціаціями планування сім'ї;
- громадськими фондами "Благодійність" та "Згода".

Участь волонтерів у профілактичній діяльності

При реалізації соціальних програм мережею центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді залучаються волонтери та добровільні помічники.

Це - студенти педагогічних та медичних вузів, педагоги, психологи, медики, фахівці правоохоронних органів, майбутні соціальні працівники, члени громадських об'єднань, лідери благодійних християнських організацій, представники служби допомоги тощо.

Соціальна робота з групами

Соціальна робота з групами – сукупність методів, які використовуються з метою надання людині допомоги через передачу групового досвіду для розвитку її фізичних та духовних сил. Нині 6-10% соціальних працівників використовують цей метод як основний. Групові методи в соціальній роботі почали застосовуватися наприкінці XIX ст.

Соціальна робота з групами

Перевага групової роботи над індивідуальною – отримання «додаткового продукту» за рахунок досягнення та використання так званого **синергетичного ефекту**: результат групової роботи переважає просто суму результатів роботи її окремих членів, учасники почувають себе комфортно, впевнено, їхня активність підвищується і, як результат, відбувається якісний стрибок. Це – найпопулярніший вид роботи з метою соціальної профілактики.

Соціальна робота з групами

Перевага групової роботи над індивідуальною – отримання «додаткового продукту» за рахунок досягнення та використання так званого **синергетичного ефекту**: результат групової роботи переважає просто суму результатів роботи її окремих членів, учасники почувають себе комфортно, впевнено, їхня активність підвищується і, як результат, відбувається якісний стрибок. Це – найпопулярніший вид роботи з метою соціальної профілактики.

Соціальна робота з групами

Групова робота використовується:

- з виправною метою, коли справа стосується одного або декількох членів;
- **для попередження соціальних дисфункцій;**
- для забезпечення нормального розвитку окремих членів групи;
- для утвердження особистості;
- з метою навчання і виховання почуття громадянськості;
- для здійснення однієї мети чи для всіх цих цілей одночасно.

Соціальна робота з групами

Прийнято виділяти **два основних типи груп соціальної роботи:**

- 1) створені спеціально для роботи з їх членами і вирішення внутрішньогрупових проблем (використовуються для соціальної профілактики),
- 2) створені для досягненні ЯКОЇСЬ ЗОВНІШНЬОЇ по відношенню до групи мети.

Внутрішньоорієнтовані групи

Поділяються на два типи:

- націлені на нормальний розвиток своїх членів (групи соціалізації);
  - групи, мета яких – виправлення відхилень, що виникли в ході передувала соціалізації (групи ресоціалізації).
- Кожен з цих типів груп, у свою чергу, диференціюється залежно від завдань, які вирішуються в ході роботи з групою.

Правила соціальної роботи з внутрішньоорієнтованими групами

У кількісному відношенні група не повинна налічувати менше трьох осіб.

В іншому випадку не можуть бути досягнуті розгорнута кооперація, спеціалізація, інші групові ефекти.

Бажано, щоб група була однорідною за віковим складом і рівнем інтелекту (який не повинен бути низьким).

За статевим складом група може налічувати 40% чоловіків і 60% жінок, або навпаки. Важливо враховувати і такі якісні критерії, як компетентність і професіоналізм в області розв'язання проблеми, зацікавленість у розв'язанні задачі, добровільність участі, хороші чи нейтральні взаємини.

Методи соціальної роботи з внутрішньоорієнтованими групами

- 1. Рольова гра** – зміна звичних стереотипів поведінки. Рольова гра може відбуватися за сценарієм або гравці можуть імпровізувати. По закінченню гри учасники коментують свої почуття, що виникли під час гри.
- 2. «Мозковий штурм»** дозволяє генерувати велику кількість ідей, а потім відібрати ті, що найкраще вирішують визначену проблему.
- 3. Візуалізація** – створення зорових уявлень, допомагає розслабитися, краще зрозуміти проблему, перебороти у своїй уяві важку ситуацію. Ведучий пропонує заплющити очі, зробити декілька глибоких вдихів та видихів, а потім створити уявний образ ситуації.

Методи соціальної роботи з внутрішньоорієнтованими групами

4. Малювання допомагає виразити свої почуття, усвідомити власне уявлення про себе, вивчити взаємовідносини з іншими людьми. По закінченню за бажанням учасники групи розповідають про свої малюнки.

5. Тайм-аут. Під час групових дискусій можуть бути порушені питання, які болісно сприймаються кимось із членів групи. Кожен учасник повинен мати можливість попросити тайм-аут, якщо відчуває себе дискомфортно.

Групова робота сприяє більшій незалежності особистості, більшій розкритості.

Питання на семінарське заняття

Теоретичні питання:

1. Фази групового процесу.
2. Фактори психокорекційного впливу групи на особистість: емоційна підтримка, допомога іншим, самовиявлення, реагування, зворотний зв'язок із групою, використання колективного досвіду, тренінг нових моделей поведінки, отримання нової соціальної інформації та набуття соціальних навичок.
3. Поняття про конформність, навіювання, конформізм, групову нормалізацію.

Творче завдання:

Пропишіть, користуючись інтернет-джерелами та конспектом лекції сценарій проблемної групи на тему «Яким я бачу себе через п'ять років: страхи, сумніви, впевненість» та проведіть її в групі потягом семінарського заняття.

